YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

19 päivänä maaliskuuta 2003 *

Asiassa T-273/01,

Innova Privat-Akademie GmbH, kotipaikka Berliini (Saksa), edustajanaan asianajaja R. Wöstmann,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. de Pauw ja B. Martenczuk, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii korvausta vahingosta, jonka se väittää itselleen aiheutuneen siitä, että Intiassa ammatillisen koulutuksen alalla toimivan yhteisyrityksen perustamista koskevaa hanketta ei rahoitettu ECIP (European Community Investment Partners) rahoitusvälineen avulla,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Azizi ja M. Jaeger,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.12.2002 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Komissio hoiti EC Investment Partners (ECIP) -rahoitusvälinettä vuodesta 1988. Ohjelman oikeudellinen perusta sen ajanjakson aikana, joka nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on merkityksellinen, oli EC Investment Partners -rahoitusvälineen täytäntöönpanosta Latinalaisen Amerikan, Aasian ja Välimeren alueen maissa sekä Etelä-Afrikan tasavallassa 29 päivänä tammikuuta 1996 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 213/96 (EYVL L 28, s. 2, jäljempänä ECIP-asetus).

2 Tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti osana Latinalaisen Amerikan, Aasian ja Välimeren alueen maiden sekä Etelä-Afrikan tasavallan kanssa tekemäänsä taloudellista yhteistyötä yhteisö panee vuosina 1995—1999 täytäntöön erityisiä yhteistyöohjelmia, joiden tarkoituksena on edistää yhteisön toimijoiden keskinäisen edun mukaisia investointeja, erityisesti yhteisyrityksiä paikallisten toimijoiden kanssa yhteistyökelpoisissa maissa.

3 ECIP-asetuksen 2 artiklassa säädetään tätä varten neljänlaisia rahoitusjärjestelyjä. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa merkityksellinen on nro 2, jonka avulla yhteisö voi rahoittaa seuraavia toimenpiteitä:

"Toteuttamiskelpoisuusselvitykset ja muut sellaisten toimijoiden suorittamat toimenpiteet, jotka aikovat perustaa yhteisyrityksiä tai investoida, joille myönnetään korotonta lainaa enintään 50 prosenttia kustannuksista, kuitenkin enintään 250 000 ecua, josta esitutkimuksiin liittyviä matkakuluja voidaan rahoittaa tuella enintään 10 000 ecua."

4 Järjestelystä nro 2 myönnetyt varat maksettiin pääsääntöisesti korottomien lainojen muodossa. ECIP-asetuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan korottomat lainat maksettiin takaisin komission vahvistamia yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen siten, että lopullisen takaisinmaksun määräajat ovat mahdollisimman lyhyet ja joka tapauksessa enintään viisi vuotta. Kyseisiä lainoja ei maksettu takaisin, jos toiminnan tulos oli kielteinen.

5 ECIP-rahoitusväline toteutettiin erikoistuneiden rahoituslaitosten avulla, jotka ECIP-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan komission oli valittava. Tämän saman asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan asianomaiset yritykset voivat

esittää järjestelyjä nro 2, 3 ja 4 koskevat pyynnöt ainoastaan näiden rahoituslaitosten välityksellä. Yhteisön varojen anominen ja niiden toimittaminen osallistuville yrityksille tapahtui yksinomaan rahoituslaitoksen välityksellä.

6 ECIP-asetuksen 6 artiklan mukaisesti komissio teki lopullisen rahoituspäätöksen tarkastettuaan, että asetuksessa lueteltuja arviointiperusteita oli noudatettu ja että hanke oli kaikilta osin yhteisön politiikan, erityisesti kehitysyhteistyöpolitiikan, sekä yhteisön ja kyseisen kehitysmaan keskinäisen edun mukainen.

7 Menettely, jota komissio noudatti jokaisen hakemuksen käsittelyssä, määriteltiin yksityiskohtaisesti ECIP-menettelyn käsikirjassa, joka oli jokaisen rahoituslaitoksen saatavilla.

8 Komission päätökset valmisteltiin johtokomiteassa, johon kuului virkamiehiä komission eri toimivaltaisista yksiköistä. ECIP-menettelyn käsikirjan 8.1.D kohdassa todettiin seuraavaa:

"ECIP-jaosto antaa rahoituslaitokselle tiedoksi johtokomitean kuulemisen tulokset. Kun johtokomitea on ehdottanut hankkeen hyväksymistä, rahoituslaitokselle annetaan tieto ennen komission lopullista päätöstä. Tiedoksi antaminen tapahtuu siis pelkästään tiedottamisen vuoksi, eikä se ole tarjous rahoituksesta."

9 Saman käsikirjan 8.1.E kohdassa lisättiin seuraavaa:

"Kun johtokomitea on suositellut hakemuksen hyväksymistä, ECIP-osasto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta komissiolta saadaan lopullinen päätös asiassa. Komission mahdollinen päätös toimitetaan rahoituslaitokselle siten, että ECIP-jaosto lähettää rahoituslaitokselle hankkeelle asetetut erityiset ehdot."

10 ECIP-asetuksen 11 artiklan mukaisesti sen voimassaolo päättyi 31.12.1999. Vuoden 1999 aikana komissio katsoi, että ohjelman täytäntöönpanossa havaittujen erilaisten vaikeuksien takia ECIP-rahoitusvälinettä ei pitänyt jatkaa tämän päivämäärän yli. Se esitti siis parlamentille ja neuvostolle komission ECIP-asetuksen soveltamiseksi hyväksymien hankkeiden loppuun saattamista ja päättämistä koskevan asetusehdotuksen.

11 Parlamentti ja neuvosto antoivat 4.4.2001 asetuksen N:o 772/2001 komission ECIP-asetuksen soveltamiseksi hyväksymien hankkeiden loppuun saattamisesta ja päättämisestä (EYVL L 112, s. 1). Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan komissio toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen ECIP-asetuksen soveltamiseksi tehtyjen hankkeiden loppuun saattamisen ja päättämisen.

Riita-asian perustana olevat tosiseikat

12 Innova Privat-Akademie GmbH esitti 10.12.1998 Berliner Bank c/o Landesbank Berlin -nimisen rahoituslaitoksen (jäljempänä pankki) välityksellä komissiolle

sellaista tukea koskevan hakemuksen, jolla oli tarkoitus rahoittaa hanke ECIP-rahoitusvälineen avulla. Kyseessä oleva hanke oli toteuttamiskelpoisuusselvitys sellaisen yhteisyrityksen perustamista varten, joka toimisi Intiassa ammatillisen koulutuksen alalla.

13 Komissio ilmoitti vastaanottaneensa pyynnön ECIP:in teknisen avustuksen yksikön pankille 5.1.1999 lähettämällä telekopiolla. Tässä telekopiossa mainittiin nimenomaisesti, että kyseessä ei ole lupa ja että hanke tutkittaisiin myöhemmin. Vastaanottoilmoitus saapui kantajalle pankin välityksellä.

14 Pankki ilmoitti kantajalle 18.1.1999 päivätyssä telekopiossa, että 5.1.1999 alkaen kaikki toteuttamiskelpoisuusselvitykseen liittyvät kulut olisivat esitetyssä tukihakemuksessa tarkoitettuja tukikelpoisia kustannuksia.

15 Pankki ilmoitti kantajalle 31.3.1999 päivätyssä telekopiossa, että toteuttamiskelpoisuusselvitystä koskeva tukihakemus oli hyväksytty 115 328 euron suuruiselle summalle.

16 Pankille 26.8.1999 osoittamassaan telekopiossa komissio totesi, että ECIP:in johtokomitea oli tutkinut tukihakemuksen 25.3.1999 ja että sen yksiköt olivat ilmoittaneet puoltavansa tässä telekopiossa mainittuja edellytyksiä. Telekopion viimeisessä kappaleessa todetaan seuraavaa:

"Tämä tieto annetaan sillä varauksella, että komissio virallisesti hyväksyy hankkeen ja näin ollen tämä kirje ei sido komissiota millään tavoin. Komission

virallinen päätös toimitetaan teille hyvissä ajoin ja siihen liitetään tarvittaessa sopimusasiakirja, joka teidän tulee allekirjoittaa."

17 Koska komissio kuitenkin päätti, että ECIP-rahoitusväline tutkitaan perusteellisesti ja että se ei ehdota ohjelman jatkamista ECIP-asetuksessa säädetyn päättymispäivän yli, se lakkasi allekirjoittamasta uusia rahoitussopimuksia ECIP:in puitteissa. Näin ollen se ei tehnyt kyseessä olevalle hankkeelle ehdotusta rahoituksesta, mistä johtuen komission ja pankin välillä ei tehty mitään rahoitussopimusta.

18 Komissio antoi pankille tiedoksi 14.4.2000 päivätyssä kirjeessä päätöksensä lopettaa uusien rahoitussopimusten allekirjoittaminen ECIP:in puitteissa.

19 Kantaja solmi 25.11.1998 toteuttamiskelpoisuusselvitystä koskevan sopimuksen Berka Investment Consulting Ltd -nimisen (jäljempänä Berka) konsulttitoimiston kanssa. Tämä selvitys oli tarkoitus toteuttaa helmikuusta 1999 alkaen. Tämän sopimuksen perusteella Berka nosti toukokuussa 2000 kansallisessa tuomioistuimessa kantajaa vastaan kanteen, jossa se vaati 111 881,46 Saksan markan (DEM) suuruisen summan maksamista.

20 Landgericht Berlin totesi 15.2.2002, että Berkan kanne ei ole perusteltu. Koska toteuttamiskelpoisuusselvityksessä oli hyvin merkittäviä puutteita, kantaja nosti vastakanteen Berkaa vastaan, jotta tämä tuomittaisiin maksamaan 78 172,39 DEM:n suuruinen summa, joka vastaa kantajan maksamia ennakkomaksuja ja matka- ja henkilöstökuluja. Landgericht Berlin hyväksyi tämän vastakanteen 12.4.2002 tekemällään päätöksellä.

Asianosaisten vaatimukset

21 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.10.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä. Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa vastaajan korvaamaan sille 78 172,39 DEM:n suuruisen summan korkoineen

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Aineellinen kysymys

23 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksenä on se, että kantaja näyttää toteen toimielimen riitautetun toiminnan lainvastaisuuden, vahingon syntymisen ja toiminnan ja väitetyn vahingon välisen syy-yhteyden (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY,

tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta; asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta ja asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta). Jos yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, vaatimus on kokonaisuudessaan hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun muita edellytyksiä (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 19 kohta ja asia T-170/00, Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).

Komission lainvastainen toiminta

24 Kantaja väittää, että komission lainvastainen toiminta johtuu siitä, että luottamuksensuojan periaatetta on loukattu. Kantaja väittää, että sille syntyi komission toiminnan vuoksi perusteltuja odotuksia, koska komissio vahvisti 26.8.1999 päivätyssä telekopiossa pankin antamat tiedot ECIP-ohjelman yhteydessä maksettavasta tuesta.

25 Aluksi on korostettava, että komissiolla ei ollut mitään lakiin perustuvaa velvollisuutta rahoittaa kantajan hanketta. Tällainen velvollisuus ei johdu ECIP-asetuksesta ja hankkeen rahoitusta koskevan lopullisen päätöksen tekeminen kuuluu yksinomaan komissiolle (ECIP-asetuksen 6 artiklan 2 kohta). ECIP-asetuksessa ei myöskään luoda oikeutta jonkin tietyn hankkeen rahoitukseen. Oikeus rahoitukseen syntyy vasta, kun sitä vastaava rahoitussopimus on tehty.

26 Seuraavaksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeus vaatia luottamuksensuojaa, joka on yksi yhteisön perustavanlaatuisista peri-

aatteista, koskee kaikkia oikeussubjekteja, jotka ovat sellaisessa tilanteessa, josta ilmenee, että heille on yhteisön toimielimen antamien täsmällisten vakuutusten vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia. Tällaisia vakuutuksia ovat, oli se oikeudellinen muoto, jossa ne on annettu tiedoksi, mikä hyvänsä, täsmälliset, ehdottomat ja yhtäpitävät tiedot, jotka on saatu sallituista ja luotettavista lähteistä (ks. mm. yhdistetyt asiat T-66/96 ja T-221/97, Mellett v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 21.7.1998, Kok. H. 1998. s. I-A-449 ja II-1305, 104 ja 107 kohta ja siinä mainittu oikeuskäytäntö). Tämän periaatteen loukkaamiseen ei sitä vastoin voida vedota, jollei yhteisön toimielin ole antanut asiassa täsmällisiä vakuutuksia (asia T-290/97, Mehibas Dordtselaan v. komissio, tuomio 18.1.2000, Kok. 2000, s. II-15, 59 kohta).

27 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin todettava, että komission 5.1.1999 ja 26.8.1999 päivättyjen kirjeiden sisällöstä ei voida havaita vakuutusta kyseessä olevan hankkeen rahoituksesta.

28 Siltä osin kuin ensin on kyse ECIP:in teknisen avustuksen yksikön pankille 5.1.1999 lähettämästä telekopiosta, kyseessä on vain ilmoitus pyynnön vastaanottamisesta. Lisäksi on todettava, että tässä telekopiossa mainitaan nimenomaisesti, selkeästi ja ilman mitään ristiriitaa, että kyseessä ei ole lupa ja että hankkeen tutkiminen tapahtuu myöhemmin.

29 Siltä osin kuin toiseksi on kyse 26.8.1999 päivätystä telekopiosta, on todettava, että kyseessä on vain väliaikainen tiedoksianto johtokomitean suorittaman tutkimuksen tuloksista. Kuten tämän telekopion edellä 16 kohdassa toistetusta viimeisestä kappaleesta ilmenee, tämä tiedoksianto tehtiin sillä nimenomaisella varauksella, ettei komission lopullisesta päätöksestä muuta johdu. Telekopiossa todetaan nimenomaisesti, että siihen ei sisälly mitään sitoumusta siten, että siitä ei voinut syntyä perusteltuja odotuksia pankille tai ainakaan kantajalle.

30 Tässä yhteydessä komissio korostaa, että tämä telekopiosta tehty tulkinta on täysin komission ECIP-asetuksen tulkintaa koskevan vakiintuneen käytännön mukainen. Tämä käytäntö vahvistetaan ECIP-menettelyn käsikirjassa, muun muassa sen edellä 8 ja 9 kohdassa toistetuissa 8.1.D ja 8.1.E kohdassa.

31 Tältä osin on todettava, että tukihakemuksen esittämisessä käytettävän lomakkeen ensimmäisellä rivillä viitataan nimenomaisesti kyseiseen käsikirjaan, koska siinä todetaan seuraavaa:

"Tutustukaa ECIP-menettelyn käsikirjaan ennen tämän lomakkeen täyttämistä."

32 Näin ollen on pääteltävä, että esiin tuoduista tosiseikoista ei käy ilmi sellaisia täsmällisiä vakuutuksia, joiden perusteella kantajalle olisi voinut syntyä perusteltuja odotuksia, joiden avulla se voisi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen.

33 Tätä päätelmää ei kyseenalaista kantajan väite, jonka mukaan pankin suhtautuminen on kuitenkin laskettava vastaajan syyksi. Tältä osin kantaja nimittäin väittää, että pankki "asettuu tässä riita-asiassa komission puolelle" ja "on komission jatke". Kantajan mukaan tästä seuraa, että silloin kun, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, tuen hyväksyminen on tehty pankin välityksellä, hyväksymistä on pidettävä komission itsensä tekemänä. Kantaja katsoo lisäksi, että komission 26.8.1999 päiväämässä telekopiossa myönnetään, että toteuttamiskelpoisuusselvitykselle hyväksytään tukia ja että se uskoi näin ollen perustellusti pankin toteamuksiin ja ansaitsee tulla suojatuksi luottamuksensuojan periaatteen nojalla. Lisäksi kantaja väittää vastaajan loukanneen tätä perusteltua luottamusta siltä osin kuin se ei ilmoittanut kantajalle lopettaneensa ECIP-

ohjelman sillä välin. Kantaja väittää saaneensa tästä seikasta tiedon vasta 14.4.2000, melkein kuusi kuukautta ohjelman päättymisen jälkeen.

34 Ilman, että on tarpeen lausua siitä, voidaanko pankin suhtautumista mahdollisesti laskea komission syyksi, riittää, kun muistutetaan, että 26.8.1999 päivätty telekopio on vain väliaikainen tiedoksianto johtokomitean suorittaman tutkimuksen tuloksista. Tähän telekopioon sisältyneet tiedot ilmoitettiin sillä nimenomaisella varauksella, ettei komission lopullisesta päätöksestä muuta johdu ja telekopiossa nimenomaisesti ilmoitetaan, ettei siihen sisälly mitään sitoumusta komission osalta.

35 Edellä todetusta seuraa, että kantajan komission lainvastaisesta toiminnasta esittämät väitteet ovat selvästi täysin perusteettomia.

Vahinko

36 Kantaja väittää, että koska se luotti hankkeen onnistumiseen, se teki sopimuksen Berkan kanssa. Kantaja väittää maksaneensa yhtäältä Berkalle kuusi ennakkomaksua, joiden summa on yhteensä 69 600 DEM ja toisaalta 8 572,39 DEM matka- ja henkilöstökuluja (yhteensä 78 172,39 DEM).

37 On aiheellista muistuttaa, että Berka haastoi kantajan Landgericht Berliniin, jotta tämä velvoitettaisiin maksamaan 111 881,46 DEM:n suuruisen summan toteuttamiskelpoisuusselvitystä koskevan sopimuksen täyttämiseksi. Kansallinen tuomioistuin totesi 15.2.2002, että Berkan kanne ei ole perusteltu ja hyväksyi 12.4.2002 kantajan vastakanteen, jossa se vaati Berkan velvoittamista korvaamaan sille 78 172,39 DEM:n suuruinen summa.

38 Sen seikan lisäksi, että kantaja ei esitä konkreettista näyttöä näiden summien maksamisesta, on korostettava, että kantaja itse toteaa kirjelmissään, että sen vaatimus, joka koskee komission velvoittamista maksamaan vahingonkorvauksia, jää vaille kohdetta, jos tämä vastakanne hyväksytään.

39 Näin ollen sen päätelmän tekemiseksi, että vahinkoa ei ole olemassa, riittää, että todetaan Landgericht Berlinin hyväksyneen vastakanteen ilman, että on tarpeellista tutkia niitä vaikeuksia kyseisen tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanossa, joihin kantaja vetoaa.

Syy-yhteys

40 Kantaja väittää, että sille on aiheutunut vahinkoa siitä, että komissio jätti haetun tuen myöntämättä. On muistutettava, että kantaja väittää, että komission lainvastainen toiminta johtuu siitä, että luottamuksensuojan periaatetta on loukattu. Kantajan mukaan sille syntyi komission toiminnan vuoksi perusteltuja odotuksia, koska komissio vahvisti 26.8.1999 päivätyssä kirjeessä pankin tiedot ECIP-ohjelman yhteydessä maksettavasta tuesta.

41 Kustannukset, joihin kantaja vetoaa, eivät kuitenkaan voineet aiheutua tästä telekopiosta. Sopimus Berkan kanssa tehtiin nimittäin 25.11.1998, eli ennen kyseessä olevaa telekopiota ja jopa ennen kuin 10.12.1998 päivätty tukihakemus saapui komissiolle. Näin ollen koska Berkan kanssa tehty sopimus oli täysin itsenäinen ja koska se edelsi kaikkea tukihakemuksen kohteena olleeseen hankkeeseen liittynyttä komission toimintaa, väitetty vahinko ei voinut aiheutua komission toiminnasta.

42 Siltä osin kuin on kyse matka- ja henkilöstökuluista (8 572,39 DEM), kanteen perusteella ei voida määritellä, millä hetkellä nämä kulut aiheutuivat kantajalle. Näin ollen kantaja ei esittänyt todistetta siitä, että komission väitettyjen vakuutusten kanssa on olemassa syy-yhteys.

43 Tästä seuraa, että kantaja ei esittänyt todistetta siitä, että väitetyn toiminnan ja vahingon välillä olisi olemassa syy-yhteys.

44 Kaikesta edellä mainitusta seuraa, että kantajan väitteet jokaisesta kolmesta edellytyksestä yhteisön sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymiseksi ovat ilmeisen perusteettomat. Kanne on täten hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

45 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Lenaerts Azizi Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä maaliskuuta 2003.

H. Jung
kirjaaja

K. Lenaerts
kolmannen jaoston puheenjohtaja